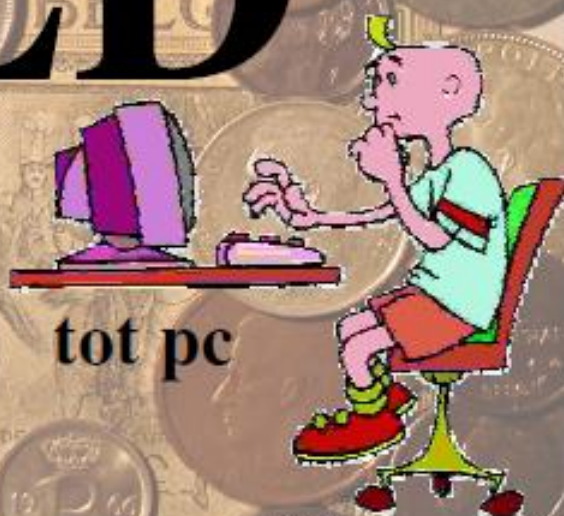

van vee

GELD

tot pc

van ruilhandel

tot internetbankieren

bundel voor leerling

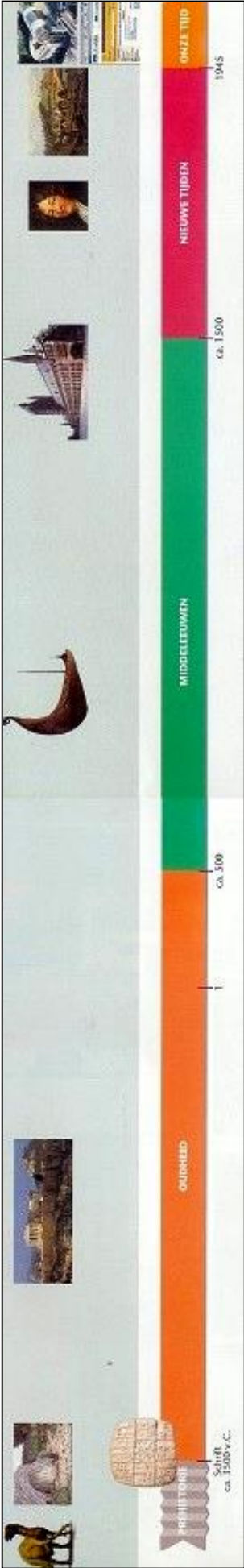
naam :

6^e leerjaar

klas :

- ①
- ②
- ③
- ④
- ⑤
- ⑥

Romeinse
muntvondst

(Tijdbalk uit 'Tijdwijzer – bronnenboek', Uitgeverij Pelckmans)

	GRIEKENLAND tetradrachme Uil van Athene 450 v. Chr.
	ROMEINSE denarius moord op Caesar In 44 v. Chr.
	KAROLINGERS denier Karel de Grote 768 - 814
	VLAANDEREN gouden rijder Lodewijk van Male 1346 - 1384
	HABSBURGERS karolusdaalder Keizer Karel V 1519 -1556
	BELGIË 5 frank 1835 Leopold I 1831-1865
	BELGIË 2 euro 2008 Albert II 1993 - ..

De geschiedenis van ons geld in zeven munten

VAN VEE **GELD** TOT PC

VAN RUILHANDEL TOT INTERNETBANKIEREN

WAAR VIND JE WAT?

	PAG
TIJDBALK	1
1 VLAAMSE ONTDEKKING IN SPANJE <i>PROFESSOR MARK FRANKEN VINDT ROMEINSE MUNTEN</i>	3
GESCHIEDENIS VAN HET GELD	6
VOORBEREIDING VAN DE KLASSENTENTOONSTELLING	7
2 PROFESSOR MARK FRANKEN GAAT FRANS <i>PERSCONFERENTIE IN PARIJS</i>	8
3 MARK FRANKEN OP WERELDREIS <i>PROFESSOR ZOEKT DESKUNDIGE SCHATTER</i>	9
4 ONTWERPWEDSTRIJD VOOR ZUIDPOOLMUNT <i>MARK FRANKEN MAAKT KENNIS MET MUNTHUIZEN</i>	11
5 BEESTIGE BOEL <i>MARK FRANKEN ONDERZOEKT DIEREN OP MUNTEN</i>	14
6 MARK FRANKEN OP DE VEILING <i>MUNTEN VERKOPEN IS REKENWERK</i>	15
7 HANDEN UIT DE MOUWEN <i>SPELEN MET MUNTEN</i>	17
8 MARK FRANKEN BRENGT VERSLAG UIT <i>PROFESSOR FRIST ZIJN NEDERLANDS OP</i>	19
9 KLASSENTENTOONSTELLING.....	21
10 EXTRA 'S <i>Voor bollebozen!</i>	21
LIJMEN EN PLAKKEN	23
KNIPBLAD <i>De schaar erin!</i>	24

VERKLARING VAN DE PICTOGRAMMEN

- Werken met foto's, afbeeldingen, multimedia
- Expositie / tentoonstelling
- Groepswerk
- Klassengesprek
- Muzische expressievormen
- Werken met krantenknipsels
- Individuele uitwerking
- Internet
- Atlasoefening
- Encyclopedie(ën)

1 VLAAMSE ONTDEKKING IN SPANJE

Professor Mark Franken vindt Romeinse munten

activiteit 1 Eerst maak je kennis met de muntvondst, over welke munten het gaat en wat erop is afgebeeld. Wat verder leer je wat meer over Spanje, het land waar de munten zijn gevonden.

 1a Bekijk de afgebeelde munten en lees ook de tekst erbij.

	① Zilveren <u>denarius van Augustus</u> (ca. 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. Stelt de tempel van de Romeinse dondergod Jupiter voor. Door keizer Augustus opgericht op het Capitool te Rome.		② Zilveren <u>denarius van Augustus</u> (ongeveer 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. De gevleugelde Victoria houdt de <i>clipeus virtutis</i> (een ereschild) en een laurierkrans vast, op de achtergrond een zuil.
	③ Gouden <u>aureus van Augustus</u> (ca. 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. Toont de gevleugelde Victoria, zij houdt de <i>clipeus virtutis</i> (ereschild) vast.		④ Zilveren <u>denarius van Augustus</u> (ongeveer 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. De voorzijde toont de <i>corona civica</i> (<i>burgerkroon</i>), een krans van eikenbladeren. Voor de Romeinen gold dit eerbewijs als de op een na hoogste militaire onderscheiding waarop een burger mocht hopen.
	⑤ Zilveren <u>denarius van Augustus</u> (ongeveer 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. Op de voorzijde wordt het portret van keizer Augustus afgebeeld.		⑥ Zilveren <u>denarius van Augustus</u> (ongeveer 14 n.Chr.), geslagen in Spanje. Op de voorzijde is keizer Augustus afgebeeld, CAESAR AVGVSTVS

activiteit 2 Je maakt kennis met woorden die met geld te maken hebben.

 2a Zoek in je woordenboek of in het dikke klaswoordenboek de betekenis van de volgende woorden op en noteer ze. Gebruik daarna elk van deze woorden mondeling in een aparte zin.

- de numismaat
- numismatisch
- de muntvondst
- de beeldenaar
- de metaaldetector
- determineren
- het munthuis
- de provisie
- de verkoper

2b Schrijf met elke woordenreeks een zin.

a) numismaat, muntvondst, oud kasteel

.....

b) beeldenaar, Romeinse keizer

.....

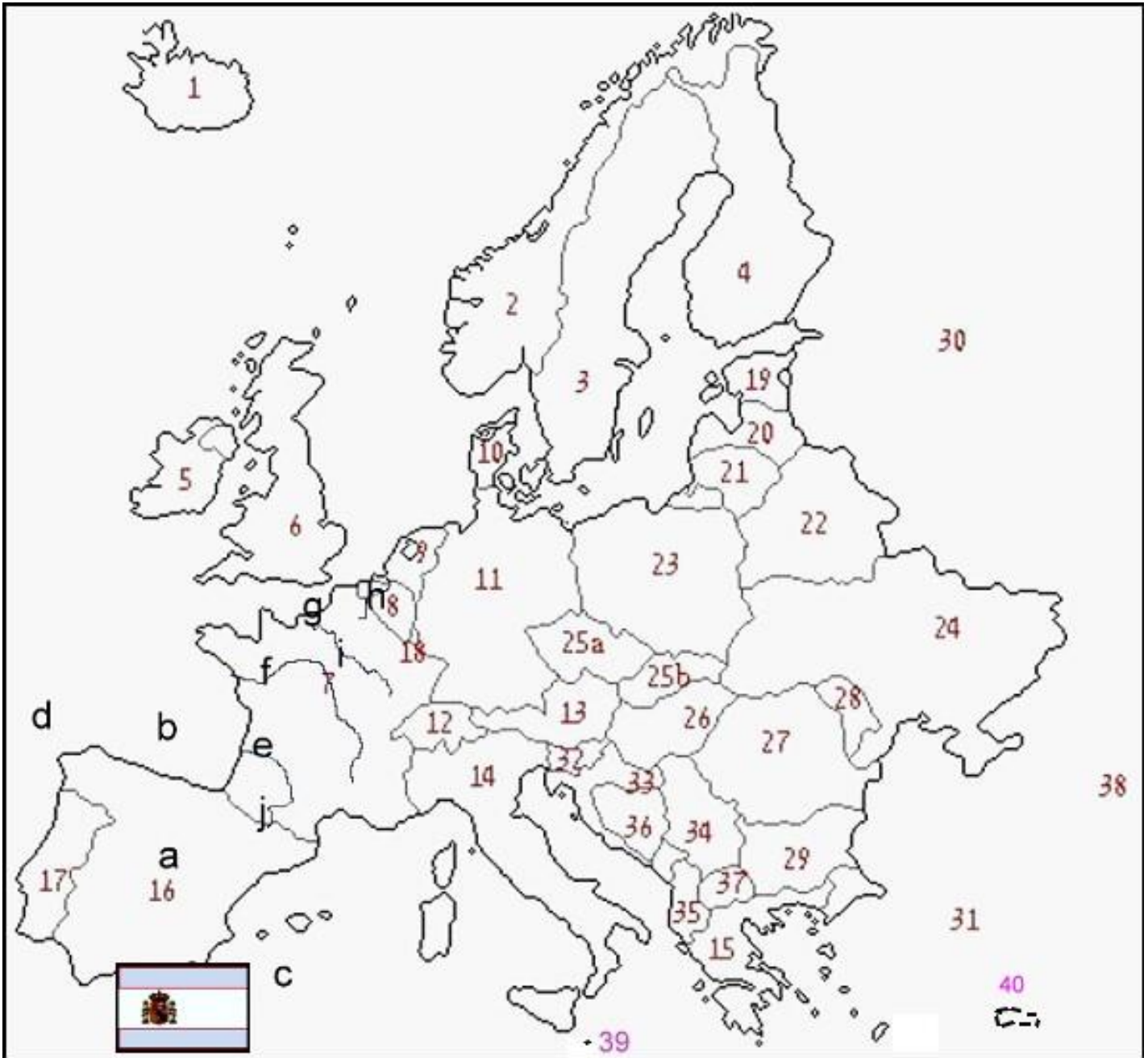
c) provisie, verkoper

.....

d) determineren, muntverzamelaar

.....

3a **Atlasoefening.** Overtrek op de kaart van Europa hierboven de grens van Spanje rood.
Wat is het nr. van Spanje op bovenstaande Europakaart? Kleur de Spaanse vlag zoals het hoort.

3b Kijk op bovenstaande kaart en vul hieronder in :

Spanje, het land van de muntvondst

Wat is de Spaanse hoofdstad ? (a)

Welke zee grenst aan Spanje ? (c)

Welke oceaan grenst aan Spanje ? (d)

3c Wat zijn de 2 buurlanden van Spanje ? Geef het nummer en de naam van het land.

Nummer

Naam van het buurland

.....

.....

.....

.....

3d Door welk land reist Mark Franken, wanneer hij van België (Europakaart blz. 4 nr. ...) naar Spanje reist?
.....(Europakaart blz. 4 nr.)

3e Welke bergketen vormt de grens tussen dit land en Spanje? Kleur ze bruin op de kaart.
.....

activiteit 4 De muntvondst onder de loep.

4a Hoeveel munten heeft Mark Franken alweer gevonden ?
.....

4b Wat is de naam van de Romeinse munten?
Een gouden munt is een
Een zilveren munt is een

4c Wat wordt er op deze munten voorgesteld?
①
②
③
④
⑤
⑥

Een muntslager aan het werk,
eeuwen geleden, met hamer en stempel.

4d Hoe komen er in Spanje Romeinse munten?
Om het antwoord te weten gebruik je een encyclopedie of zoek je op het internet:
->Wikikids->trefwoord 'Spanje'.

Indien mogelijk : druk deze informatie van het internet af, steek ze bij dit mapje.

4e Duid nu de periode waarvan de muntvondst dateert op de tijdbalk op blz. 1 aan.
Knip daarna de afgebeelde Romeinse munten (blz. 24) uit.
Kleef ze op hun plaats boven de tijdbalk.

4f Trek een lijn van de muntvondst naar de overeenstemmende periode.

oord 1790 België

40 francs 1834 België

10 gulden 1829 Nederland

activiteit 5 Geschiedenis van het geld

5a Dat er vroeger niet uitsluitend Romeinse munten werden gebruikt, merk je onder de tijdbalk blz. 1:
'De geschiedenis van ons geld in zeven munten'.

Van elk van deze munten trek je een lijn naar de tijdbalk, naar de periode waarin ze voorkwamen.

Geschiedenis van het geld

Heel lang geleden bestond er ruilhandel om bepaalde goederen te verkrijgen. Zo ruilde men bv. vijf koeien voor een bronzen zwaard. Zo zijn er veel zaken als geld gebruikt: zout, stenen, schaarse edelmetalen, schelpen, vogelveren, ... Tot volledig kunstmatig geld zoals bankbiljetten en bankkaarten. Modern geld, en eveneens het meeste oude geld, is eigenlijk een symbolische voorstelling van een afgesproken waarde. Het papiergeld en het elektronisch geld (bv. bank- en kredietkaarten, alsook internetbankieren met de **Personal Computer**) zijn tegenwoordig de meest gebruikte vormen van geldgebruik. Toch worden voor betalingen edele metalen zoals bv. goud of zilver ook nog vaak gebruikt.

De opkomst van geld

Recent onderzoek wijst erop dat het vroegste geld, het primitief geld, reeds duizenden jaren v.Chr. kan worden gesitueerd.

Primitief geld: de kaurischelp (kauri moneta)

Men gebruikte oorspronkelijk geen munten (d.i. metalen plaatjes) als geld, maar andere waardevolle middelen. Voorbeelden hiervan zijn vee (het Latijnse woord hiervoor is 'pecus' en dus was geld in deze taal 'pecunia'), zout in Afrika, vogelveren in Zuid-Amerika, ...

De eerste munten

Er zijn in de loop van de geschiedenis in de wereld drie onafhankelijke muntradities ontstaan: de Chinese, de Indische en de Westerse traditie.

Oude Chinese betaalmiddelen met o.a. messen- en spadengeld

Oosterse traditie

Oud Chinees cashbiljet ca. 1400

Papiergeld werd voor het eerst in het Chinese keizerrijk gebruikt. Het was fiduciair geld, dat wil zeggen dat men vertrouwde op de waarde die het biljet had.

De eerste kredietkaart

De mogelijkheid om te betalen met een algemene kredietkaart is in 1950 uitgevonden. De 'creditcard' heeft een snelle vlucht genomen. American Express, VISA en MasterCard worden nu wereldwijd als betaalmiddel aanvaard.

In China werden vroeger munten gegoten en vaak van een gat in het midden voorzien. Door dat gat werd een touw geregen. Het aantal munten per streng was verschillend. Tot in het begin van de 20ste eeuw verwisselde Chinees muntgeld op deze wijze van eigenaar.

In de Indische traditie goot men metalen staven, hiervan werden plakjes en van inkepingen voorzien.

Westerse traditie

Het westerse muntgebruik komt uit Lydië in Klein Azië, (nu Turkije), waar electrum, een natuurlijke legering van goud en zilver, als betaalmiddel werd gebruikt.

In het westen werden aanvankelijk munten met hamer en stempel geslagen. Later werd een plakje metaal in een vorm gebracht waarin een afbeelding werd geslagen.

In vele culturen heeft men lange tijd ook munten gegoten.

Het eerste papiergeld

Dit Chinees biljet wordt beschouwd als het eerste papiergeld uit de geschiedenis.

5c De titel van dit mapje luidt '**GELD, van vee ... tot PC**'. Kun je die nu mondeling verwoorden?

5d Stel mekaar vragen over de tekst 'De geschiedenis van het geld'.

15de eeuw : een geldwisselaar aan zijn wisseltafel, de bankier in de middeleeuwen.

Museumdoos

Ga in de buurtwinkel of in een warenhuis een grote kartonnen doos halen.

Deze kan je tijdens dit project tussendoor tot een museumdoos uitbouwen, alleen of samen met andere leerlingen.

Je kan er munten of andere verzamelingen in onderbrengen.

Later kan je deze museumdoos in de klassententoonstelling een plaatsje geven.

VOORBEREIDING VAN DE KLASSENTENTOONSTELLING

activiteit 1 Je bouwt je persoonlijk museum uit

1a Heb je al verzamelmunten? Of vakantiemunten misschien? O, je bent je familie in het buitenland gaan bezoeken? Breng zo mogelijk de volgende lesdag deze munten mee naar de school. Later kan je ze in je museumdoos tentoonstellen.

1b Breng vanaf de volgende lesdag ook knutselgerief en –materiaal mee: een grote kartonnen doos, lijm, behangselpapier, verf. En wat nog allemaal? Laat je verbeelding maar werken, want zo tussendoor zal je ook wat tijd hebben om je museumdoos in te richten.

activiteit 2 Een uitnodiging voor de klassententoonstelling

2a Ook voor het opstellen van een uitnodiging voor de klassententoonstelling zal je af en toe tijd hebben. Je mag immers later voor de klassententoonstelling je ouders, je grootouders, je opvoeders ... uitnodigen.

2b Denk eens na over wat er allemaal in zo 'n uitnodiging moet staan?

.....

.....

.....

.....

Maak een schets van de manier waarop je deze gegevens zult schikken.

Wees gerust, enkele lessen verder zal je de eigenlijke uitnodiging moeten uitwerken.

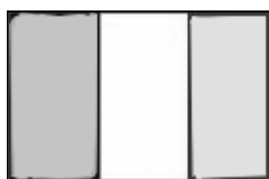
activiteit 1 Je leert onze zuiderburen nog wat beter kennen.

- 1a Atlasoefening: kaart van Europa op blz. 4. Overtrek de grenzen van Frankrijk met een gele kleur. Kleur hieronder de vlag van Frankrijk zoals het moet.
- 1b Wat is de naam van de Franse hoofdstad? Dit is de letter i op de Europakaart blz. 4.

activiteit 2 Parlez-vous français?

- 2a Kies de Franse vertaling van onderstaande Nederlandse woorden: **vendre, payer, acheter, changer, l'argent, collectionner, épargner, la pièce de monnaie, le porte-monnaie, le billet de banque,**

- betalen	- wisselen
- het geld	- verkopen
- het muntstuk	- het bankbiljet
- de portemonnee	- sparen
- verzamelen	- kopen

2 euromuntstuk Republiek Frankrijk
met een Levensboom en het devies
'Liberté, Égalité, Fraternité'

- 2b Je kent deze lidwoorden reeds: **un, une, des / le, la, les**.
Herhaal nu de lidwoorden die een onbepaald deel van iets aanduiden.

Tu prends **du** pain?
Je vais acheter **du** jambon.

Il y a encore **de la** place?
Apportez **de la** limonade!

Vous donnez **de l'** argent?
Je prends **de l'** eau minérale

↑
du, de la, de l' in het Frans,

Neem je brood?
Ik ga ham kopen.

Is er nog plaats?
Breng ook limonade mee!

Geven jullie geld?
Ik neem mineraalwater.

↑
maar niets in het Nederlands!

Na een ontkenning volgt dit lidwoord de gekende regel: **du, de la, de l' → de**

Tu as **du** travail pour l'école?
Il y a toujours **de la** place ici?
On a encore **de l'** eau?

→ Non, je n'ai pas **de** travail.
→ Non, il n'y a jamais **de** place ici.
→ Non, on n'a plus **d'**eau.

- 2c Vul aan met de Franse vertaling van de woorden van 2a. Vergeet hierbij niet de lidwoorden die een onbepaald deel aanduiden, in te vullen. De werkwoorden moet je vervoegen.

- Je vais fromage.
- Je n'ai pas argent dans mon
- Il bière, beurre et eau.
- Maintenant, je dois le café.
- J' ai trois de banque, et une de monnaie; j' aimed'argent.
- Pour faire un voyage je dois encore beaucoup d'argent.
- Pour aller en Amérique je dois mes euros.
- Garçon, je veux s' il vous plaît.

- 2d Wanneer oefening 2c is nagekeken en verbeterd: lees deze zinnen luidop.

3 MARK FRANKEN OP WERELDREIS

Professor zoekt deskundige schatter

activiteit 1 Mark Franken trekt de wereld rond. Atlasoefening.

- 1a Zoek op en vul in ! Let op de hoofdletters!
Internet:->Wikipedia->trefwoord 'lijst van munteenheden'.

Land	Munt	Inwoner (enkelv.)	Inwoners (meerv.)
1. Duitsland			
2. Frankrijk			
3. Engeland (Verenigd Koninkrijk)			
4. Italië			
5. Luxemburg			
6. VSA			

- 1b Achter de naam van elk land schrijf je het passende nummer van de Europakaart (blz. 4) in.
Daarna vul je de namen van de hoofdsteden in.

Land	Nummer	Hoofdstad
1. Duitsland		
2. Frankrijk		
3. Groot-Brittannië		
4. Italië		
5. Luxemburg		

- 1c Vul de niet-Europese landnaam van oefening 1a in. Achter het land schrijf je de naam van de hoofdstad.
Kleur dit land dan groen op de wereldkaart op blz. 11.

Niet-Europese landen en hun hoofdsteden			
Land	Hoofdstad	Land	Hoofdstad
.....			

activiteit 2 Aardrijkskundige namen schrijf je juist

- 2a Vul de aardrijkskundige bijvoeglijke naamwoorden in. Bekijk het voorbeeld aandachtig!
Let hierbij natuurlijk op de hoofdletters!

vb. België	de Belgische bieren
1. Finland	de meren
2. Zweden	de Volvo
3. Portugal	het voetbal
4. Amerika	de prairie
5. Frankrijk	 cognac
6. Groot-Brittannië	het pond
7. Zwitserland	de Alpen
8. Duitsland	de automerken

activiteit 3 De oude en de nieuwe munteenheid

- 3a Wat is de naam van de munteenheid die we nu in ons land gebruiken?
- 3b Vóór de invoering van de euro in de landen van de eurozone, die je hieronder kunt lezen, werd er in deze landen een andere munteenheid gebruikt. Nu is die dus de oude munteenheid geworden. Deze vind je wel eens op oudere munten, die je onder ogen krijgt. Of misschien verzamel je die al?

Schrijf achter elk land het nr. van de Europakaart (blz. 4) en de naam van de oude munteenheid.
Zet achter elke groep landen het jaartal van de invoering van de euro.
Het internet kan je eveneens hierbij helpen: trefwoord 'euro-Wikipedia' .

Eurolanden			nr. op Europakaart	Oude munteenheid	Jaar van overschakeling
1. België	BEL				 ↓ (1 – 12)
2. Duitsland	DEU				
3. Finland	FIN				
4. Frankrijk	FRA				
5. Griekenland	GRC				
6. Ierland	IRL				
7. Italië	ITA				
8. Luxemburg	LUX				
9. Nederland	NLD				
10. Oostenrijk	AUT				
11. Portugal	PRT				
12. Spanje	ESP				
13. Slovenië	SVN				
14. Cyprus	CYP				 ↓ (14 + 15)
15. Malta	MLT				
16. Slowakije	SVK				
17. Estland	EST				
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					

activiteit 4 De landen van de eurozone. Atlasoefening met de Europakaart blz. 4.

- 4a Kleur de landen van de eurozone in het groen.
Schrijf de officiële naamafkortingen van deze landen op de juiste plaats.
- 4b Welke Europese landen willen de euro eveneens invoeren?
Internet: ->Wikipedia->trefwoord 'euro'.
.....
- 4c Kleur deze landen geel op de kaart.

activiteit 5 Symbolen en afkortingen

speciale 2 euro Portugal

- 5a Voor een aantal munteenheden worden er vaak symbolen gebruikt, bv. €, £, ¥, \$.
- 5b Wat zijn de officiële afkortingen voor de munten van de volgende landen?
Schrijf in het juiste vak een van de symbolen, waarmee bepaalde munteenheden worden aangeduid.
Lees het voorbeeld.
Het internet kan je helpen: ->Wikipedia->trefwoorden 'valutateken' en 'ISO 4217'.

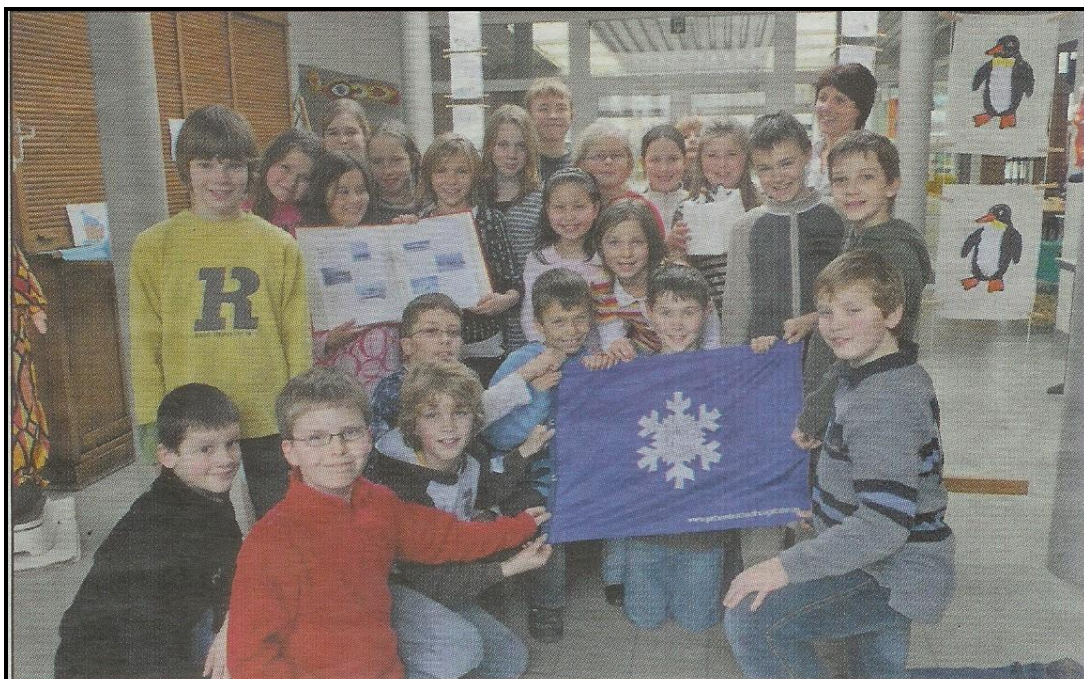
Landnaam	Munt	Afktorting	Symbool
1. België	euro	EUR	€
2. Nederland			
3. VSA			
4. Frankrijk			
5. Duitsland			
6. Groot-Brittannië			
7. Japan			

4 ONTWERPWEDSTRIJD VOOR ZUIDPOOLMUNT

Mark Franken kijkt uit naar jullie ontwerp

activiteit 1 Een zuidpoolvlag. Atlasoefening.

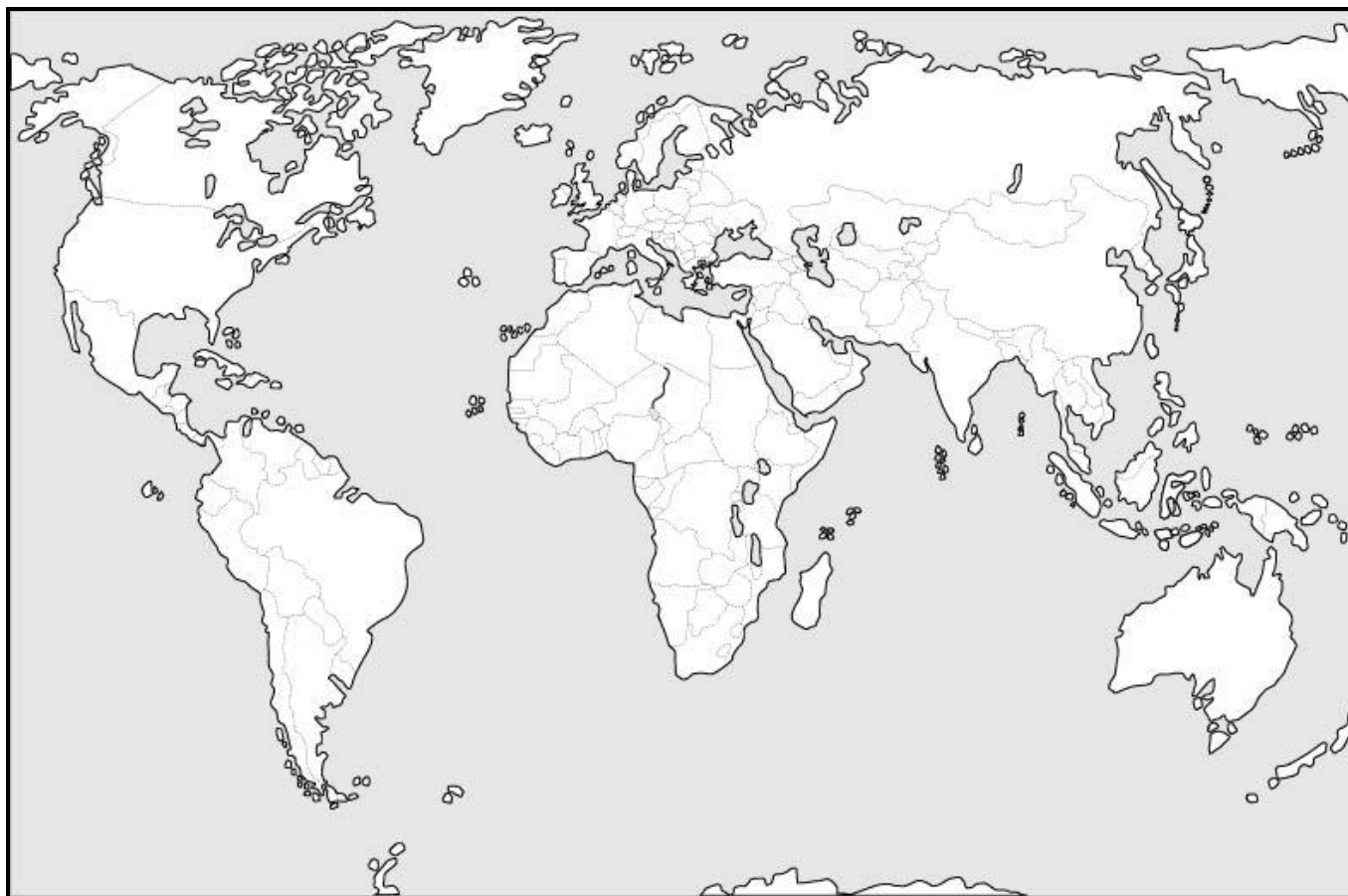
- 1a In een basisschool in Hoogstraten ontwierpen in 2008 vijfdeklassers een passende vlag voor de zuidpool. 2008 was immers het Pooljaar. (foto uit Gazet van Antwerpen)

De vijfdeklassers tonen enthousiast de vlag die binnenkort de Zuidpool siert.

Foto Mia UYDENS

- 1b Waar ligt de Zuidpool ? Kleur op de wereldkaart hieronder het zichtbare stukje van de zuidpool bruin.

1c Wat bedoelen we met '2008 was het Pooljaar'?

1d Wat stelt deze zuidpoolvlag voor?

1e Deze plaats op de wereld is momenteel van iedereen en van niemand. Daarom verblijft er al sinds jaren een internationaal gezelschap van wetenschapslui in en rond hun eigen bases en wetenschappelijke onderzoekstations. Ze bestuderen er dit werelddeel. Eén van de redenen van al dat onderzoek is hun grote zorg voor de opwarming van de aarde.

1f Hoe heten de werelddelen?

1g Wat zijn zo de nare gevolgen van de opwarming van de aarde?

1h Ook België is op dit ogenblik met de Prinses Elisabethbasis op de zuidpool aanwezig.

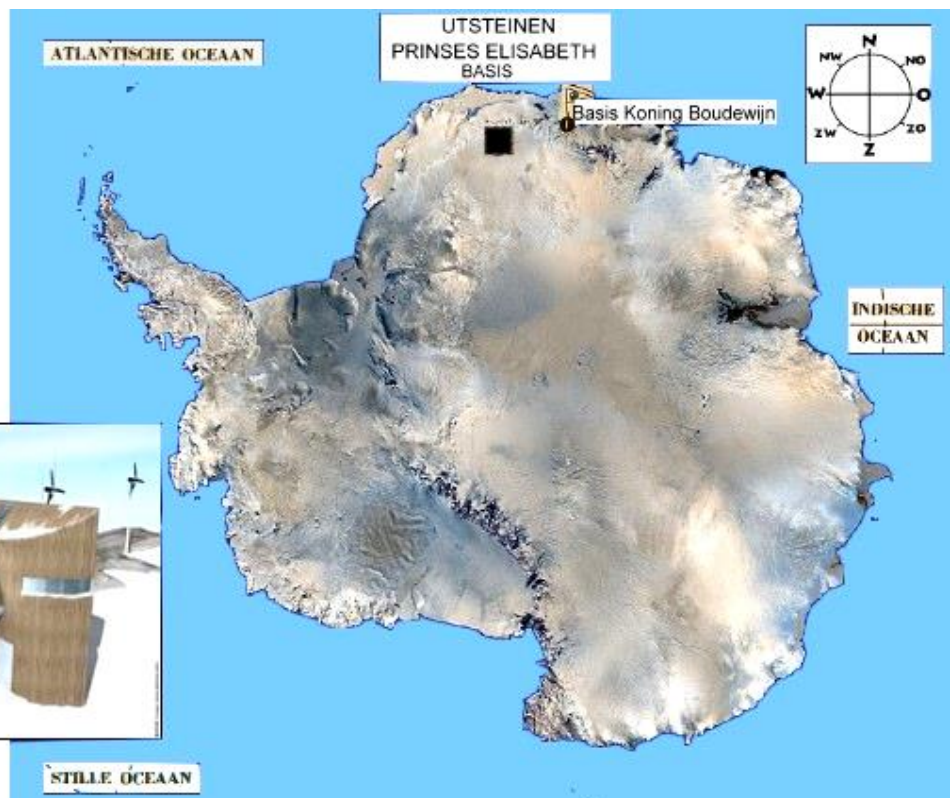
www 1i Maar er is zelfs meer. Tracht aan de hand van alle mogelijke informatiebronnen, bv. encyclopedieën en het internet (->Wikipedia->trefwoorden 'Koning Boudewijnbasis' en 'Prinses Elisabethbasis') onderstaand tekstje volledig te maken.

In de periode -, nu al zo'n jaar geleden, bouwde ons land op de zuidpool een basis, nl. de Die werd ondertussen verlaten, want na dreigend gevaar is die ondertussen onder het ijs verdwenen.

In bouwde België een nieuw onderzoekscentrum, landinwaarts, nl. de op het veilig gesteente van een bergketen. Dit heet

1j Onderstreep op de zuidpoolkaart (blz. 12) de naam van de verdwenen Belgische zuidpoolbasis.

💻 1k Trek een lijn van Utsteinen naar het zwarte vierkantje. Daar ligt de nieuwe Belgische zuidpoolbasis. Zie de inzet bij deze zuidpoolkaart.

activiteit 2 Een zuidpoolmunt

- 2 a Voor het internationale gezelschap van wetenschapsmensen op de zuidpool zal je nu de voor- en de keerzijde van een zuidpoolmunt ontwerpen. Alle ontwerpen zullen later in de klassententoonstelling worden getoond.

- 2 b Herken je in de muntenset de verschillende materialen die voor de muntproductie worden gebruikt?
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

- 2 c Wat zou je op de voor- en de keerzijde van een zuidpoolmunt kunnen afbeelden? Overleg even.

.....

.....

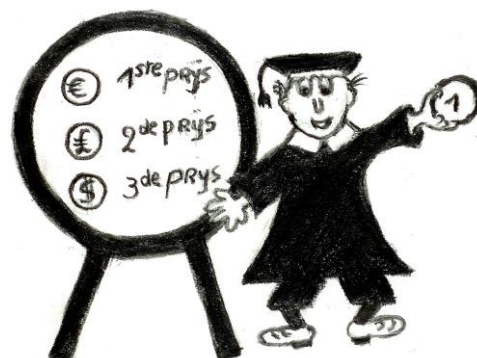
.....

.....

.....

- 2 d Nu maak je het ontwerp van je zuidpoolmunt. Je kan het hieronder schetsen. Daarna werk je het op een los blad uit.

MUNTONTWERPEN VAN EEN 2 EUROSTUK: 10 JAAR EUROPESE ECONOMISCHE EN MONETAIRE UNIE 1999 – 2009

1ste prijs

2de prijs

3de prijs

4de prijs

5de prijs

- 2 e Stel nu je eigen ontwerp voor.

- 2 f Het EGMP? Zoek op het internet de webstek van het EGMP. **Gebruik het trefwoord 'EGMP'.**

- 2 g Wat betekent EGMP voluit?

- 2 h Welke afdeling van het EGMP bestaat er het dichtst bij huis?

- 2 i Nu kies je met de ganze klas het ontwerp dat je naar het EGMP zult opsturen.

activiteit 1 Munten, dieren en het WWF

1a Bekijk de afgebeelde diersoorten. Noteer ze hieronder.

In de rechtse kolom schrijf je het land / werelddeel / zee of oceaan waar ze hoofdzakelijk voorkomen.

Diersoort	Waar leven deze dieren?
.....	
.....	
.....	

1b Waarom zouden juist deze dieren hier zijn afgebeeld?

.....

www

1c Ken je de naam van een wereldorganisatie die zich met de bescherming en het behoud van deze diersoorten bezighoudt? Het internet kan je helpen: ->Wikipedia->trefwoord 'WWF'.

.....

De Nederlandse vertaling is:

1d Ken je nog andere bedreigde diersoorten?

Diersoort	Waar leven deze dieren?	Reden van de bedreiging
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

activiteit 2 Je zet jezelf voor bedreigde diersoorten in !

2 a Wat zouden de overheid, de regering, je stad, je gemeente, je school kunnen doen voor de bescherming en het behoud van bedreigde diersoorten?

.....

.....

.....

2 b Wat zou je zelf kunnen ondernemen?

.....

.....

.....

.....

activiteit 1 Wat als je met je rekenwerk klaar bent?
Je kan bv. verder werken aan de klassentoonstelling.

activiteit 2 Munten verkopen brengt ook voor de veilingmeester een percentje (provisie) op.

2a Gebruik het woord provisie hier in een zin.
.....
.....
.....

2b Hoe bereken je met percent ?

2c Enkele percentberekeningen als voorsmaakje.

7 % van 100

3 % van 50

9% van 245

activiteit 3 Wat kan je doen met geld?

.....
.....

activiteit 4 Inkomsten en uitgaven

4a Koen - Koen is wat ouder dan jullie, hij is bijna 16 jaar oud.
Om wat geld te verdienen gaat hij hier en daar werkjes opknappen.
- Hoeveel geld heeft hij na één jaar? Wat kan hij met zijn geld kopen?
- Weet je het nog? 1 jaar telt 12 maanden.
1 jaar telt 52 weken.

1. Hij onderhoudt de tuin van een villa. Gedurende **13 weken** werkt hij er **2 uur per week** (€ 6,20 per uur). De **andere weken** van het jaar komt hij met **1 uur in de week** toe.
2. Hij poetst **drie auto's per maand** en krijgt hiervoor **€ 3,50 per wagen**.
3. **Twee avonden in de week** gaat hij babysitten. **Iedere keer** verdient hij er **€ 14,-** mee.
4. Van zijn ouders krijgt hij € 7,- zakgeld per week.
5. **Voor zijn verjaardag** krijgt hij van zijn grootmoeder **€ 30,-**.

Houd hiermee rekening! Koen heeft de toelating én de medewerking van zijn ouders om **op afbetaling** een **spelconsole (€ 240,-)** te kopen. Gedurende **een jaar** moet hij hiervoor **maandelijks € 23,75** betalen.

Vul de onderstaande tabel in.

KOEN			
Inkomsten		Uitgaven	
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
Totaal		Totaal	

4b

Veerle

- Veerle is 16 jaar oud.
Om wat zakgeld te verdienen gaat zij hier en daar werkjes opknappen.
- Hoeveel geld heeft zij na één jaar?
- Wat kan zij met haar geld kopen?

VEERLE

1. **Elke zaterdagvoormiddag (behalve 8 weken in juli en augustus)** werkt ze **van 10 tot 12 uur** in het magazijn van haar oom. En omdat die nogal vrijgevig is, verdient ze wel **€ 6,20 per uur**.
2. **Eén keer in de maand** babysit ze gedurende een halve dag bij haar oom en tante. (**€ 16,-**)
3. Van haar ouders krijgt ze **elke week € 8,- zakgeld**.

Houd hiermee rekening! Veerle koopt **een iPod (€ 110,50)** en **dezelfde spelconsole als Koen**. Zij koopt deze hebbedingetjes pas op het moment dat ze het volledige bedrag heeft verdiend. Vul de onderstaande tabel in.

VEERLE			
Inkomsten		Uitgaven	
			
			
			
			
			
Totaal		Totaal	

4c Wat kopen Koen en Veerle in de loop van het jaar nog met hun geld?

Koen	Veerle
- een rugzak X-Plorer € 49,49	- een rugzak Kea € 19,99
- een slaapzak Chrysalis € 199,99	- een zaklamp High Powers € 8,95
- een paar teenslippers Crocs Black € 39,95	- een walkman Sony NWZ-A818 € 155,-
- een korte broek Taillissime Bermuda € 47,50	- een horloge Miss Sixty € 89,03

Vergeet de spelconsole en de iPod niet!			
Koen		Veerle	
Uitgaven:		Uitgaven:	
			
			
			
			
			
			
Totaal:		Totaal:	

4d Maak het budget op van Koen en Veerle.

Inkomsten:	Inkomsten:
Uitgaven:	Uitgaven:
Rest of tekort:	Rest of tekort:

Wie heeft er het meeste geld over?

Hoeveel heeft Veerle bespaard door de spelconsole ineens te betalen?

€

4e Wat zou jij doen, indien je voor een aankoop een tekort hebt?

.....

Waarop zou jij zonodig besparen?

.....

activiteit 1 Heb je tussendoor weer wat tijd, dan kan je aan de uitnodiging en aan de museumdoos verder werken. Raadpleeg hoofdstuk 3 opnieuw!

activiteit 2 Bekijk het filmpje over de muntproductie, via onderstaande link 'How it's made: the 2euro coin' <http://www.youtube.com/watch?v=rFDsSMDeV3w> Nummer de volgorde van de muntproductie. Nummer de volgorde van de muntproductie.

☐ het muntmetaal gieten	☐ muntplaatjes ponsen
☐ de munten slaan	☐ de afbeelding ontwerpen
☐ het gipsmodel van de afbeelding maken	☐ de productiestempels vervaardigen

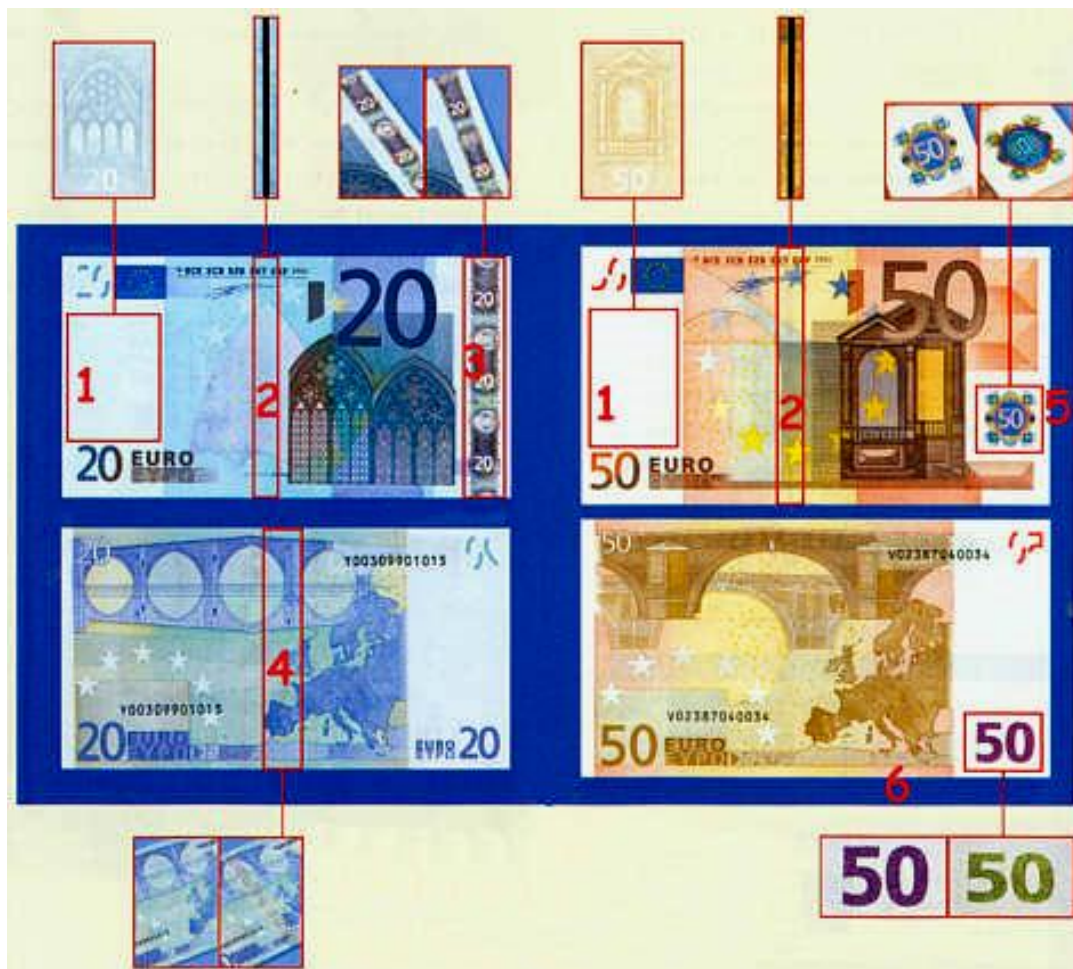
activiteit 3 Om vervalsing van geldbiljetten te voorkomen, zijn ze al langer van veiligheidskenmerken voorzien.

3a Bekijk enkele veiligheidskenmerken van de volgende eurobiljetten.

In de eurobiljetten zijn verschillende veiligheidskenmerken verwerkt. Ze zijn gedrukt op papier van puur katoen, waardoor ze uniek aanvoelen. Om de bankbiljetten op de tast te kunnen onderscheiden, is een aantal elementen op de voorzijde in reliëf gedrukt. Andere veiligheidskenmerken zijn te zien door het bankbiljet tegen het licht te houden of schuin te houden. Twee van de veiligheidskenmerken in de € 50-, € 100-, € 200- en € 500-biljetten verschillen van die in de lagere coupures, als extra veiligheidsmaatregel.

1. Watermerk: door het biljet tegen het licht te houden, worden een afbeelding en de waarde van het biljet zichtbaar.
2. Veiligheidsdraad: door het biljet tegen het licht te houden, wordt een donkere lijn zichtbaar.
3. Foliestreep (€ 5, € 10 en € 20): door het biljet schuin te houden, worden in een hologram het euroteken en de waarde van het bankbiljet zichtbaar.
4. Iriserende streep (€ 5, € 10 en € 20): door het biljet schuin onder een lichtbron te houden wordt een glanzende, enigszins van kleur veranderende streep zichtbaar.
5. Vierkant hologram (€ 50, € 100, € 200 en € 500): door het biljet schuin te houden worden in een hologram een afbeelding en de waardecijfers van het biljet zichtbaar.
6. Inkt met kleuromslag (€ 50, € 100, € 200 en € 500): door het biljet schuin te houden, veranderen de waardecijfers van het biljet van paars naar olijfbrown of groen.

- 3 b Heb je een eurobiljet op zak? De leraar misschien?
Bekijk dan deze veiligheidskenmerken eens in werkelijkheid.

activiteit 4 **Muntenpuzzel** op blz. 24 uitknippen en op het voorziene blad klevens.
Van welke landen zijn dit eurostukken?

activiteit 5 **Monopoly!** Wie kent er de spelregels van het monopolyspel?
Zal je elkaar dan bij de start van dit spel even helpen?

activiteit 6 **Kruisende woorden**

6a Zoek in het raster van 6d de woorden van 6c, horizontaal, verticaal en schuin, telkens in 2 richtingen.
Al deze woorden zijn al in dit mapje gebruikt of je kent ze beslist al veel langer.
Op één na zijn het kruisende woorden. Vergeet echter niet de gevonden woorden te onderstrepen.

6b Deze opdracht heet kruisende woorden. Het komt er op aan om de gemeenschappelijke letter(s) van de elkaar kruisende woorden te omcirkelen. Het zijn er 11. Deze 11 gemeenschappelijke letters vul je in onderstaand woordraster in. De vakjes ervan zijn genummerd. Je kent nu aan de omcirkelde letters een nummer toe, van 1 tot 11. Hiervoor begin je van links naar rechts en van boven naar onder te tellen. Daarna vul je de tot 11 genummerde letters in het overeenstemmende, genummerde vakje van het woordraster onderaan van deze oefening.

1. EU	5. lire	9. kas	13. tin
2. euro	6. munthuis	10. munt	14. MLT (= Malta)
3. lenen	7. muntslag	11. winst	15. goud
4. pond	8. interest	12. kopen	

6c

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Z	Y	G	T	K	O	P	E	N	S
2	L	K	N	A	F	L	B	C	X	I
3	P	U	S	V	L	N	I	M	L	U
4	M	O	S	E	Z	S	N	R	T	H
5	L	O	N	V	W	I	T	T	E	T
6	T	E	B	D	S	R	E	N	L	N
7	N	E	U	R	O	Z	R	A	U	U
8	X	Y	V	W	T	T	E	C	B	M
9	A	B	C	W	I	N	S	T	D	E
10	G	O	U	D	N	R	T	H	G	F

Het te zoeken woord:

5	8	4	3	11	9	2	6	10	7	1

Schrijf hier nogmaals de betekenis ervan:

.....

Gebruik het woord in een passende zin:

.....

8 MARK FRANKEN BRENGT VERSLAG UIT

Professor frist zijn Nederlands op

activiteit 1

Schrijf van deze werkwoorden de vormen die je na 'ik heb' of 'ik ben' gebruikt.

Jij mag het werkwoordschema gebruiken

worden	hebben	zijn	zien	moeten	zitten
bederven	geloven	benoemen	weten	helpen	verzamelen

.....

.....

activiteit 2

Ook hier schrijf je van de werkwoorden tussen de twee ronde haakjes de vorm die wij na 'ik heb' of 'ik ben' gebruiken. Jij mag het werkwoordschema gebruiken

1. De tekenaar heeft de beeldenaar van de munt (ontwerpen)
2. Hij heeft mij (garanderen), dat de munt echt is.
3. Gisteren heb ik dat geld op mijn rekening (storten)
4. Het geld van dat warenhuis werd op de bank (deponeren)
5. In elke munt is de waarde (slaan)
6. De valsemunter wordt tot een zware gevangenisstraf (veroordelen)
7. De bankwereld is de laatste jaren erg (veranderen)
8. Bedriegers hebben in die zaak enkele klanten (lijmen)

activiteit 3

Gebruik de onderstreepte woorden uit de linkse rij als bijvoeglijke naamwoorden.

Pas de spellingregels toe, zoals je die al in de klas hebt geleerd!

1. De valsemunter is <u>gestraft</u> .	Devalsemunter.
2. Toen heeft hij een muntschat <u>gevonden</u> .	Demuntschat.
3. De valsemunters werden door allen <u>gehaat</u> .	Devalsemunters.
4. Het geld werd <u>gedeponeerd</u> .	Hetgeld.
5. De muntstukken werden <u>gewisseld</u> .	De muntstukken.

activiteit 4

4a

Speurtocht zonder woordenboek

Lees rechts de verklaringen van de woorden in de linkerkolom. Deze staan niet in de juiste volgorde. Verbind elke woordverklaring rechts met het overeenstemmende woord links.

- numismaat	▪ beursgebouw, gebouw waar geld en aandelen worden verhandeld.....
- beurs	▪ munt- en penningkenner.....
- veiling	▪ wat op de rand van de munt staat.....
- beeldenaar	▪ plaat-, zegel-, (munt-)stempelsnijder.....
- randschrift	▪ plaats of gebouw waar er een openbare verkoop wordt gehouden.....
- muntteken	▪ teken op geldstuk als kenmerk waar of door welke muntmeester het geslagen is
- graveur	▪ stempeling op de voorzijde van een munt.....

4b

Schrijf in elke zin een passend ontbrekend woord uit de bovenstaande rij.

- De ontwerper en de werken samen vóór de muntproductie start.
- De van elk munttype is verschillend.
- Vaak verwijst een naar de herkomst van de munt.
- Een persoon die munten en medailles bestudeert, is een
- Op een gespecialiseerde of raak je vaak in het bezit van een interessante munt of medaille.
- Om te weten te komen waar de munt werd vervaardigd, is het een aanwijzing.

activiteit 5 Begrijpend lezen

5a

Lees eerst de tekst 'Uilen voor Athene' en onderstreep tegelijkertijd de niet-gekende woorden. Zoek zondig de betekenis ervan op en gebruik ze daarna mondeling in een passende zin. Bekijk eerst onderstaande foto: een tetradrachme van Athene (niet op ware grootte).

'Uilen' voor Athene

Omstreeks 575 v. Chr. verscheen de uil op de voorzijde van de Atheense munten. Voor de Grieken was de uil het symbool van de wijsheid. Gedurende meer dan 200 jaar werd er niets gewijzigd aan het uitzicht van de Atheense munten.

Die gehechtheid van de Atheners aan de afbeelding van de uil was voor hen zeker gevoelig. Toch was het behouden van de beeldenaar gebaseerd op zeer praktische overwegingen. De Atheners vreesden immers dat een verandering in het uitzicht het vertrouwen in de munt zou aangetast hebben.

We vonden deze Griekse munt niet alleen terug in Griekenland, maar ook op Sicilië, in Egypte en het Midden-Oosten. Ja, zelfs tot in het verre Afghanistan.

Deze zeer uiteenlopende vindplaatsen tonen de uitgebreidheid van de Atheense handel aan. Maar meteen begrijpen we ook dat de Atheense handelaars bij al hun handelsverrichtingen van het Atheens geld wensten gebruik te maken.

De Grieken gebruikten voor hun munten vooral zilver. Slechts in een latere periode, wanneer het zilver uitgeput was, verschijnen de gouden munten.

5b

Inhoudsvragen om mondeling te beantwoorden

1. Wanneer verschijnt de uil op de voorzijde van Atheense munten?
2. Waarvan is voor de Grieken de uil het symbool?
3. Wat zijn de praktische overwegingen van de Atheners om de uil als beeldenaar zo lang te behouden?
4. Wat tonen deze uiteenlopende vindplaatsen aan?
5. Welke materialen werden er voor de productie van de 'Atheense uilen' gebruikt?

5c

Kan je de volgende spreekwoorden/gezegden verklaren? Schrijf in onderstaand raster de letter van de overeenstemmende verklaring.

1. Geen geld, geen waar.
2. Geen geld, niet geteld.
3. Voor geen geld ter wereld.
4. 't Is niet al geld dat blinkt.
5. Een zilveren hamer verbreekt ijzer.
6. Koken kost geld.
7. Het geld groeit niet op de rug.
8. Zijn geld te grabbel gooien.
9. Eieren voor zijn geld kiezen.
10. Ik doe geen twee missen voor één geld.

- A - Niet tweemaal hetzelfde zeggen of doen.
- B - Voor geen enkele prijs. In geen geval.
- C - Je krijgt niets voor niets.
- D - Met minder tevreden zijn, dan men aanvankelijk eist.
- E - Om geld te verdienen moet ik ook werken.
- F - Niet alles wat mooi lijkt, is dat in werkelijkheid ook.
- G - Verkwistend leven.
- H - Voor alles heb je geld nodig.
- I - Met geld krijg je alles gedaan.
- J - Wie arm is, wordt niet geacht.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

5d Gebruik deze spreekwoorden/gezegden mondeling in een passende zin.

9 KLASSENTOONSTELLING

Mouwen opstropen!

- activiteit 1** We bepalen het tijdstip voor de klassententoonstelling:
- activiteit 2** Lees je uitnodiging voor de klassententoonstelling eens voor! Je hoort wel of er nog wat moet worden bijgeschaafd. Alles in orde? Dan uitwerken en aan de uitgenodigde bezoekers bezorgen.
- activiteit 3** Verduidelijk wat je in je museumdoos tentoonstelt.
- activiteit 4** Hoe toveren we het klaslokaal om tot een tentoonstellingsruimte?

10 EXTRA 'S, VOOR WIE WAT MEER WIL

Bollebozen aan de slag!

- activiteit 1** Niet met al je geld in een kous of onder de matras! Nee, nee, naar de bank ermee! Sparen!
- 1a** De meerwaarde (de winst) op ons spaargeld noem je
- 1b** Je hebt de formule van de percentberekening voordien al ingeoeft. Hiermee bereken je de rente in de volgende oefening.

Kapitaal	Rentevoet	Rente na 1 jaar
1. € 165,00	4 %	
2. € 24,56	5 %	
3. € 312,56	12 %	
4. € 115,00	3 %	
5. € 80,00	20 %	
6. € 78,00	6 %	
7. € 120,00	8 %	
8. € 112,00	5,5 %	

- activiteit 2** Geld beleggen, niet vies, maar ... toch maar voorzichtig zijn!
- 2a** Hoe noem je het document dat aantoonst, dat je met je geld voor een deel eigenaar van een bedrijf bent?
- 2b** Je weet ondertussen dat de waarde van de aandelen kan schommelen, omhoog of omlaag. Die schommelingen kan je in de volgen.
- 2c** Hoeveel geld heb je gewonnen of verloren? Ga dit na in onderstaande oefening.

Beurs van Brussel				
Beursgenoteerde firma	Aantal aandelen	Nieuwe waarde van het aandeel	Oude waarde van het aandeel	Hoeveel geld gewonnen of verloren?
Consolebedrijf Play-It	100	€ 16,00	€ 18,00	
Babeluttenfabriek Slik	135	€ 47,80	€ 45,90	
iPod-fabrikant Toffie	578	€ 20,91	€ 21,36	

- activiteit 3** Mark Franken heeft vreemde valuta nodig.
- 3a** Wanneer je buiten de eurozone, naar het buitenland reist, heb je vreemde valuta nodig. Wat betekent het woord valuta?
- 3b** Dus, om buiten de eurozone met vakantie te gaan heb je vakantiemunten nodig. Dan maar naar de
- 3c** De bank verkoopt aan jou geld, wanneer je buitenlands geld nodig hebt. Dan betaal je ze hiervoor volgens de verkoopkoers het overeenstemmend bedrag. De verkoopkoers vind je bij de
- 3d** De bank koopt jouw geld, wanneer je ze buitenlands geld aanbiedt. Dan krijg jij volgens de aankoopkoers een overeenstemmend bedrag. De aankoopkoers vind je ook bij

WISSELKOERSEN 1 EUR =		
VAKANTIEMUNTEN		
in EUR	Aankoop	Verkoop
Austr. \$.....	1.8225	1.9250
Egyptisch pond.....	6.5000	8.0000
Hong. forint.....	250.0000	285.0000
Hongkong \$.....	9.5000	10.7500
Isra'ïsche sjekel.....	4.2500	5.2500
Marok. dirham.....	10.0000	12.5000
Nieuw-Zeel. \$.....	2.0750	2.2160
Saudi ryal.....	4.5000	5.2500
Singaporese \$.....	1.8000	2.1500
Thaise baht.....	42.0000	48.0000
Tsjechische kroon.....	23.0000	26.0000
Tunes. dinar.....	1.6000	2.0000
Z-Afr. rand.....	11.5000	13.2500

- 3e Jij koopt nu 6.000 Australische dollars (\$)
Jij betaalt : 6.000 Austr. \$ x =

Gebruik de wisselkoerstabel.

- 3f Omdat je plots niet naar Canada kunt reizen, verkoop je de 6.000 Australische dollars (\$) aan de bank.
Nu betaalt de bank je terug: 6.000 Austr. \$ x =
Gebruik opnieuw de wisselkoerstabel.

- 3g Bereken nu met de resultaten van 3e en 3f je winst/verlies:
.....
.....

- 3h Je zult zelf wel merken, dat de bank met die wisselkoersen altijd winst maakt. Leg dat eens uit!
.....
.....
.....

- 3i Welk voordeel van betaling heeft Mark Franken, wanneer hij de landen van de eurozone aandoet?
.....
.....

activiteit 4

Het geld in de Bijbel

- 4a De dag na de persconferentie van Mark Franken in Parijs las père Gilbert in de Franse krant 'Le Babelutte' hierover een verslag. Spontaan dacht hij aan al dat geld, dat aan muntenverzamelingen wordt besteed. Toen dacht hij ook vlug aan de rol die geld in het Nieuwe Testament speelt, vooral in Jezus' leven in Palestina.
- 4b Je leest nu een of meerdere van de volgende Bijbelverhalen in. Alle hebben ze wat met geld te maken. Nadien kunnen we ons over de boodschap van die Bijbelverhalen bezinnen. Bekijk eerst hieronder de afbeelding van een geldstuk uit de tijd van Jezus van Nazareth.

Kies uit:

- Judas en de dertig zilverlingen (sikkels) (Matteüs 26 14-16)
- Jezus en de tollenaar (Lucas 5 27-32)
- Geef aan de keizer, wat aan de keizer toekomt (Marcus 12 13-17)
- De uitdrijving van de geldwisselaars uit de tempel (Johannes 2 13-22)

activiteit 5

Geld voor de Derde en Vierde Wereld?

- 5a Moeilijke woorden?
- 5b Wat zijn derde- en vierdewereldlanden? Kan je er enkele opnoemen?
- 5c Wat bedoelt men met mensen van Noord en Zuid?
.....
- 5d Wat betekent het, wanneer men zegt: "In België is de levensstandaard hoog"?
.....
.....
- 5e De dag nadat Mark Franken zijn persconferentie gaf, las Jean Florin, een jonge straathoekwerker, in de Franse krant 'Le Babelutte' hierover een verslag. Omdat hij zich voor de arme straatkinderen inzet, wordt hij erg getroffen door de hoge bedragen van sommige munten.
"Zou al dat geld niet anders kunnen worden aangewend?", denkt hij "er is toch die schrijnende armoede van de derde- en vierdewereld. En wat is de kloof tussen rijk en arm groot! Om maar te zwijgen van het verschil in levensstandaard tussen Noord en Zuid!"
- 5f Op welke wijze zou dat geld anders kunnen worden gebruikt?
.....
.....
- 5g We leggen onze suggesties naast mekaar en kiezen een haalbaar voorstel.
.....
- 5h Welke actie zou je met de klas kunnen voeren?

Lijmen en plakken: de muntenpuzzel van blz. 24

Kleef hier de gebroken munten weer samen!

Mijn gedacht ...!	Wat vonden jullie van dit bundeltje?

KNIPBLAD

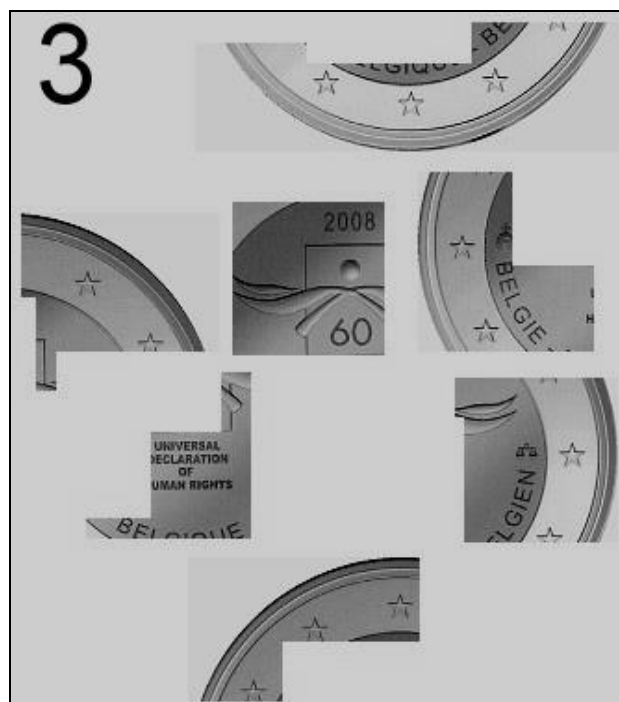
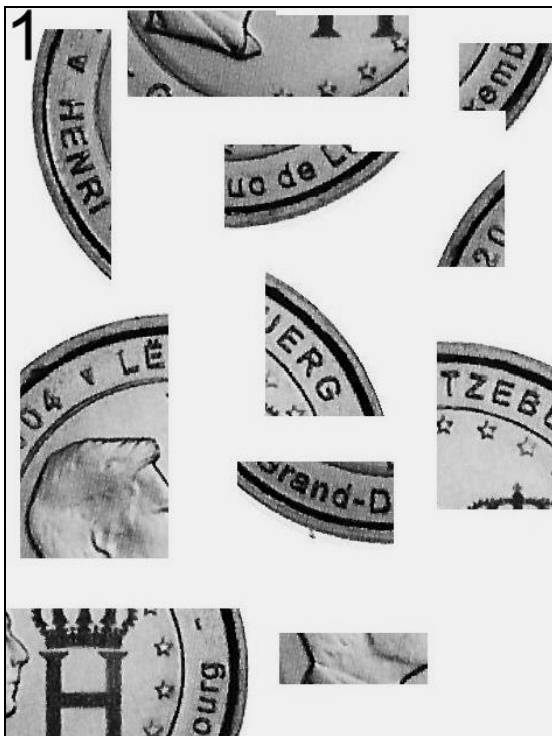

DE SCHAAR ERIN !

ROMEINSE MUNTUVONDST

MUNTENPUZZELS

Is munten verzamelen iets voor u?

Neem dan contact op met de dichtstbijzijnde EGMP-vereniging, zij helpen u graag!

Aalst	J. Bosman – Spaarzaamheidstraat 8, 9300 Aalst tel. 053 - 77 33 11, e-mail: johnny.bosman@skynet.be
Antwerpen	R. Van Uden – , Turnhoutsebaan 111, 2110 Wijnegem tel. 03 – 353 87 30, e-mail: ronnievanuden@skynet.be
Brugge	E. Schutyser – Jasmijnstraat 10, 8020 Oostkamp tel. 050 – 82 53 72, e-mail: eddy.schutyser@telenet.be
Dendermonde	G. Van Biesen – Oudegemse Baan 73, 9200 Dendermonde tel. 052 – 21 61 82, e-mail: dendermonde@pandora.be
Herentals	R. Dillen – Postbus 105, 2200 Herentals tel. 0471- 32 91 79, e-mail: rudy.dillen@telenet.be
Leuven	J. Van Ham – Nerviërsstraat 25, 3000 Leuven tel. 016 – 23 10 85, e-mail: georges.vanherck@live.be
Tienen	A. Van Baelen – Blandenstraat 20, 3053 Haasrode tel. 016 – 40 16 89, e-mail: fvanbaelen@skynet.be
Kortrijk Izegem	U. Hautekeete – Masteneikstraat 4, 8870 Izegem tel. 051 – 30 43 88, e-mail: urbain.hautekeete@skynet.be

Samengesteld door
Joris Frederickx & Rudy Dillen
Numismatica Herentals EGMP

Geld – van vee tot pc
Gratis downloaden van website egmp-vzw.be/schoolproject

